

Cauza C-454/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

18 iulie 2023

Instanța de trimitere:

Dioikitiko Dikastirio Diethnous Prostrasias (Cipru)

Data deciziei de trimitere:

19 iunie 2023

Reclamant:

K.A.M.

Pârâtă:

Republica Cipru

Obiectul procedurii principale

Acțiune prin care reclamantul din litigiul principal atacă decizia Anatheoritikis Archis Prosfygon (Autoritatea pentru Controlul Refugiaților, Cipru) din 30 iulie 2019 de respingere a căii de atac administrative formulate împotriva deciziei Ypiresia Asylou (Serviciul pentru azil, Cipru) din 12 aprilie 2019 privind revocarea statutului de refugiat, acordat reclamantului de acesta din urmă.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Interpretarea articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95 în lumina dreptului primar al Uniunii și a dreptului internațional – Articolul 267 TFUE

Întrebările preliminare

1) În lumina dispozițiilor articolului 78 alineatul (1) TFUE și a Convenției de la Geneva privind statutul juridic al refugiaților, precum și a articolului 18 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, privind dreptul de azil, dispozițiile

articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare), care prevăd că statutul de refugiat poate fi revocat atunci când există motive rezonabile pentru a considera că persoana în cauză reprezintă un pericol pentru siguranța statului care acordă protecția, pot fi interpretate în sensul că permit revocarea statutului de refugiat din cauza unor comportamente din trecut sau a unor acte pretins săvârșite de refugiat înainte de intrarea sa în țara care acordă protecția, survenite în afara acelei țări și care nu figurează printre faptele care constituie un motiv de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat, potrivit dispozițiilor articolului 1 secțiunea F din Convenția de la Geneva privind refugiații și ale articolului 12 din Directiva 2011/95, privind excluderea, care definesc limitativ motivele pentru care o persoană poate fi exclusă de la recunoașterea statutului de refugiat?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la [prima întrebare], articolul 14 alineatul (4) litera (a), interpretat astfel, este compatibil cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) TFUE, care prevăd, printre altele, conformitatea dreptului derivat [al Uniunii] cu Convenția de la Geneva, a cărei clauză de excludere, prevăzută la articolul 1 secțiunea F, este formulată în mod exhaustiv și este de strictă interpretare?

3) În contextul aplicării articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95/UE, care este interpretarea noțiunii de „pericol pentru siguranța statului”, în lumina standardului excepțional de ridicat al acestei noțiuni, prevăzut la articolul 33 alineatul (2) din Convenția de la Geneva, și a consecințelor grave pentru refugiatul al cărui statut este revocat, și în special acest articol poate să includă o evaluare a pericolului în legătură cu pretinse acte sau comportamente anterioare intrării în țara care acordă protecția? În contextul aplicării articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95/UE, noțiunea de „pericol pentru siguranța statului” poate să includă acte sau comportamente ale refugiatului care nu au fost săvârșite în statul în cauză?

Dispozițiile de drept internațional relevante

Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”): articolul 1 secțiunea F

Dispozițiile de drept al Uniunii relevante și jurisprudența Curții de Justiție

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene: articolul 78 alineatul (1)

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”): articolul 18

Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60): considerentele (49) și (50) și articolul 2 litera (o)

Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9): articolul 12 alineatul (2) și articolul 14 alineatul (4)

Hotărârea din 9 noiembrie 2010, B și D (C-57/09 și C-101/09, EU:C:2010:661), Hotărârea din 4 aprilie 2017, Fahimian (C-544/15, EU:C:2017:255), Hotărârea din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat) (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403), Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net și alții (C-511/18, C-512/18 și C-520/18, EU:C:2020:791), Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ž. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798), și Hotărârea din 22 septembrie 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság și alții (C-159/21, EU:C:2022:708)

Dispozițiile de drept național relevante

Legea din 2000 privind refugiații [L. 6(I)/2000]: articolul 6A alineatele 1, 1A și 2

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 La 29 decembrie 2018, reclamantul a intrat ilegal pe teritoriul Republicii Cipru, prin teritoriile ocupate. La 10 ianuarie 2019, el a depus o cerere de protecție internațională. La 18 ianuarie și la 20 martie 2019, în timp ce reclamantul era reținut, acesta a fost interviuat în vederea examinării cererii sale.
- 2 La 28 ianuarie 2019, Oficiul de combatere a terorismului (Cipru) a adresat Serviciului pentru azil (Cipru) o scrisoare confidențială în care denunța pericolul pe care îl prezintă solicitantul.
- 3 În urma examinării cererii solicitantului, Serviciul pentru azil a decis să îi acorde acestuia statutul de refugiat. Totuși, cererea sa a fost respinsă de șeful Serviciului pentru azil, în temeiul articolului 6A alineatul 1 litera c) din Legea privind refugiații, potrivit căruia „statutul de refugiat se revocă atunci când șeful serviciului [...] consideră, din motive rezonabile, că persoana în cauză reprezintă un pericol pentru siguranța republicii”.
- 4 În special, în decizia Serviciului pentru azil erau descrise în mod detaliat argumentele prezentate de solicitant în toate etapele cererii sale de azil, care erau

împărțite în trei elemente de fapt esențiale, și anume: (i) cetățenia marocană a solicitantului, (ii) statutul său de ateu, din punct de vedere religios, și (iii) pretinsa temere a solicitantului de a fi persecutat din cauza statutului său de ateu în cazul în care ar fi returnat în Maroc.

- 5 După ce a evaluat credibilitatea interioară a solicitantului și a efectuat o anchetă independentă pentru a colecta informații cu privire la situația din Maroc în ceea ce privește aspectele religioase și tratamentul aplicat ateilor și altor minorități din societate, Serviciul pentru azil a admis argumentele solicitantului cu privire la toate elementele de fapt.
- 6 Totuși, întemeindu-se pe articolul 6A alineatul 1 litera c) din Legea privind refugiații și ținând seama de scrisorile Departamentului pentru evidența populației și imigrație, precum și de cea a Departamentului pentru combaterea terorismului, care menționează solicitantul drept o persoană care reprezintă un pericol pentru societatea cipriotă și pentru siguranța republicii, Serviciul pentru azil a decis să revoce statutul de refugiat acordat solicitantului.
- 7 Scrisoarea Serviciului pentru azil privind respingerea cererii reclamantului i-a fost notificată acestuia din urmă la 16 aprilie 2019.
- 8 Solicitantul a depus o plângere administrativă la Anatheoritiki Archi Prosfygon (autoritatea competentă pentru controlul refugiaților, Cipru), care, la 30 iulie 2019, a adoptat o decizie prin care a confirmat decizia Serviciului pentru azil și a concluzionat că solicitantul a demonstrat că îndeplinește condițiile necesare pentru acordarea statutului de refugiat din motive religioase. Totuși, ținând seama de faptul că reclamantul este considerat o persoană care reprezintă un pericol pentru societatea cipriotă și pentru siguranța republicii, autoritatea menționată a apreciat că acesta nu merita acordarea statutului de refugiat și că, prin urmare, statutul său de refugiat ar trebui revocat în temeiul articolului 6A alineatul 1 litera c) și al articolului 6A alineatul 1 din Legea privind refugiații.
- 9 La 14 octombrie 2019, solicitantul a introdus o acțiune la Dioikitiko Dikastirio Diethnous Prostasias (Tribunalul Administrativ pentru Protecție Internațională, Cipru), solicitând anularea deciziei Anatheoritiki Archi Prosfygon, menționată mai sus.
- 10 Solicitantul, care era reținut, a fost eliberat la 24 februarie 2020, ca urmare a admiterii de către Anotato Dikastirio (Curtea Supremă, Cipru) a cererii sale de *habeas corpus* privilegiat.
- 11 La 21 aprilie 2021, avocatul reclamantului a prezentat o cerere pentru emiterea unei ordonanțe, în temeiul articolului 267 TFUE, prin care solicita sesizarea Curții de Justiție cu o serie de întrebări preliminare care figurează în anexa la această cerere.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 12 Principala teză a reclamantului este că ar trebui adresată Curții o întrebare pentru ca aceasta să stabilească dacă dispozițiile articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95, care prevăd că statutul de refugiat poate fi revocat atunci când există motive rezonabile pentru a considera că persoana în cauză reprezintă un pericol pentru siguranța statului care acordă protecția, [pot fi interpretate] în sensul că permit revocarea statutului de refugiat din cauza unor comportamente din trecut sau a unor acte pretins săvârșite de refugiat înainte de intrarea sa în țara care acordă protecția, survenite în afara acelei țări și care nu figurează printre faptele care constituie un motiv de excludere de la recunoașterea statutului de refugiat și nici nu pot fi încadrate în articolul 33 din Convenția de la Geneva, drept comportament din trecut, anterior intrării în țara care acordă protecția.
- 13 În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă, se solicită să se stabilească dacă această interpretare extinde lista exhaustivă a cazurilor în care excluderea de la recunoașterea statutului de refugiat în temeiul este permisă Convenției de la Geneva.
- 14 Republica Cipru, prin intermediul Serviciului pentru azil (denumită în continuare „pârâta”), propune respingerea cererii. Aceasta obiectează că nu ar fi îndeplinită niciuna dintre condițiile prevăzute la articolul 267 TFUE pentru trimiterea unei întrebări preliminare la Curtea de Justiție și în special cea privind lipsa unei căi de atac în dreptul intern.
- 15 Ea susține că articolul 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95 ar fi foarte clar și că, în orice caz, în speță s-ar aplica articolul 14 alineatul (5) din directiva menționată. În plus, articolul 6A din Legea privind refugiații ar fi armonizat cu directiva amintită anterior și ar permite revocarea statutului de refugiat în cursul examinării cererii de protecție internațională a solicitantului. În sfârșit, pârâta susține că reclamantul nu ar putea solicita examinarea de către Curte a dreptului derivat în conformitate cu dispozițiile de drept internațional, ci numai în conformitate cu tratatele și cu dreptul primar.
- 16 În plus, aceasta susține că noțiunea de „pericol pentru siguranța statului” ar fi fost interpretată de dreptul Uniunii și că problemele de siguranță națională ar fi de competența exclusivă a statelor membre.
- 17 Ea afirmă, pe de altă parte, că, prin cererea sa, reclamantul ar intenționa să solicite examinarea unor probleme referitoare la compatibilitatea dreptului național cu dreptul Uniunii, ceea ce nu ar fi de competența Curții.
- 18 Se susține de asemenea că examinarea compatibilității dreptului Uniunii cu Convenția de la Geneva, care face obiectul celei de a doua întrebări preliminare, nu ar intra în domeniul de aplicare al articolului 78 TFUE și că a treia întrebare preliminară nu ar fi relevantă pentru problemele în discuție.

- 19 În plus, pârâta subliniază că, dat fiind că ar exista o jurisprudență referitoare la interpretarea dispoziției comunitare, instanța de trimitere nu ar avea obligația de a adresa o întrebare preliminară Curții de Justiție, întrucât aceasta ar întârzia soluționarea cauzei și buna administrare a justiției.
- 20 Reclamantul subliniază că, deși ține de marja de apreciere a instanței de trimitere, formularea unor întrebări preliminare ar fi necesară pentru a-i permite acestuia să se pronunțe, în special în ceea ce privește interpretarea dispozițiilor Directivei 2011/95, în lumina dispozițiilor TFUE și a Convenției de la Geneva, având în vedere că aceasta din urmă constituie fundamentul întregii politici europene comune în domeniul dreptului de azil.
- 21 În plus, reclamantul susține că condiția privind „nesupunerea la o cale de atac în dreptul intern” s-ar referi la cazurile de trimitere preliminară obligatorie de către o instanță ale cărei decizii nu pot face obiectul unei căi de atac, iar nu la trimiteri potențiale așa cum este prezenta trimitere. El precizează de asemenea că „este de competența Curții să furnizeze instanței naționale care a formulat întrebarea preliminară elementele de interpretare a dreptului Uniunii pe care le consideră necesare pentru soluționarea litigiului principal, ținând seama de informațiile cuprinse în decizia de trimitere în ceea ce privește dreptul național aplicabil litigiului respectiv și situației de fapt care caracterizează acest litigiu” [Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ž. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 78].
- 22 În plus, în ceea ce privește argumentul pârâtei potrivit căruia a doua întrebare preliminară ar urmări verificarea compatibilității dreptului Uniunii Europene cu Convenția de la Geneva, reclamantul susține că articolul 78 alineatul (1) TFUE prevede că politica comună în domeniul dreptului de azil trebuie să fie conformă cu Convenția de la Geneva. Pe de altă parte, acesta citează jurisprudența relevantă a Curții de Justiție [Hotărârea din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat), C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403], în care Curtea s-a pronunțat în parte cu privire la compatibilitatea Directivei 2011/95/UE cu Convenția de la Geneva. Trebuie subliniat de asemenea că întrebările preliminare menționate ar urmări interpretarea dreptului Uniunii Europene, iar nu a dreptului intern sau a compatibilității dreptului intern cu dreptul Uniunii.
- 23 Referitor la noțiunea de „pericol pentru siguranța statului”, reclamantul susține că, în realitate, Curtea de Justiție ar fi interpretat această noțiune în mai multe ocazii, dar întotdeauna în lumina împrejurărilor și a situației de fapt din fiecare speță și că, prin urmare, ar exista în continuare o lacună de interpretare în ceea ce privește domeniul de aplicare al articolului 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95. În plus, el subliniază contradicția afirmațiilor pârâtei potrivit cărora, pe de o parte, noțiunea în discuție ar fi de competența exclusivă a statelor membre și, pe de altă parte, aceasta ar fi fost deja interpretată de dreptul Uniunii.
- 24 Ca răspuns la toate cele de mai sus, pârâta susține că articolul 33 din Convenția de la Geneva nu ar fi aplicabil în speță, dat fiind că nu rezultă că ar exista vreo

măsură de expulzare împotriva reclamantului, iar acesta din urmă și-ar păstra dreptul de ședere până la soluționarea acțiunii sale și, prin urmare, evaluarea compatibilității articolului menționat cu articolul 14 alineatul (4) litera (a) din Directiva 2011/95 ar fi lipsită de relevanță.

- 25 În plus, pârâta susține că există o jurisprudență a Curții de Justiție care ar fi stabilit compatibilitatea dreptului de retragere a protecției internaționale și aspectul dacă aceasta constituie o încălcare a Convenției de la Geneva, citând totodată jurisprudența Curții în sprijinul și în justificarea poziției sale. Pârâta se întemeiază, pe de o parte, în ceea ce privește noțiunea de „pericol pentru siguranța statului”, pe Hotărârea din 4 aprilie 2017, Fahimian (C-544/15, EU:C:2017:255), și pe Concluziile avocatului general M. Szpunar prezentate în cauza Fahimian (C-544/15, EU:C:2016:908, punctele 47-79) și, pe de altă parte, în susținerea poziției sale potrivit căreia dreptul derivat și, prin extensie, dreptul primar nu ar fi incompatibile cu articolul 33 din Convenția de la Geneva, pe Hotărârea din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat) (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403, punctele 105-112). Pârâta a menționat de asemenea Concluziile avocatului general M. Wathelet prezentate în cauzele conexe M și alții (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2018:486, punctele 95-103), referitoare la compatibilitatea articolului 14 alineatul (4) din Directiva 2011/95 cu articolul 18 din cartă și cu articolul 78 alineatul (1) TFUE.

Prezentare succintă a motivelor trimiterii preliminare

- 26 Potrivit instanței de trimitere, părțile sunt de acord cu privire la aspectul că faptele care au condus la decizia de revocare a statutului de refugiat al solicitantului se referă la dovezi privind comportamente și/sau acte din trecut ale solicitantului, anterioare intrării sale pe teritoriul republicii.
- 27 Instanța de trimitere ține seama de jurisprudența Curții de Justiție, la care a făcut trimitere reclamantul, care, în opinia instanței menționate, demonstrează că în alte cauze au fost formulate întrebări similare, dar că întrebările specifice adresate în litigiul principal nu au primit răspuns.
- 28 În special, instanța de trimitere face referire la Hotărârea Curții din 14 mai 2019, M și alții (Revocarea statutului de refugiat) (C-391/16, C-77/17 și C-78/17, EU:C:2019:403). Instanțele de trimitere au solicitat Curții de Justiție să stabilească dacă dispozițiile Directivei 2011/95, care permit statelor membre să revoce statutul de refugiat sau să refuze acordarea acestui statut, constituie o clauză de încetare sau de excludere care nu este prevăzută de Convenția de la Geneva. Curții i s-a solicitat să stabilească dacă dispozițiile contestate ale Directivei 2011/95 sunt valide în raport cu dispozițiile cartei și ale TFUE, în temeiul cărora politica Uniunii în domeniul dreptului de azil trebuie să respecte Convenția de la Geneva.
- 29 Curtea a statuat că dispozițiile Directivei 2011/95 referitoare la revocarea și la refuzul acordării statutului de refugiat pentru motive legate de protecția siguranței sau a societății statului membru gazdă sunt valide. Curtea a subliniat că revocarea

și refuzul acordării statutului de refugiat nu au ca efect lipsirea unei persoane, care are o temere fondată de a fi persecutată în țara sa de origine, nici de statutul de refugiat, nici de drepturile pe care Convenția de la Geneva le conferă acestui statut, sugerând astfel că noțiunea de „statut de refugiat” în sensul Convenției de la Geneva trebuie să fie deosebită de noțiunea de „statut de refugiat” definită în Directiva 2011/95.

- 30 În hotărârea menționată, Curtea a statuat, mai întâi, că, deși instituie un sistem european de protecție a refugiaților, Directiva 2011/95 este totuși întemeiată pe Convenția de la Geneva și urmărește garantarea deplinei respectări a convenției amintite. În acest context, Curtea a precizat că, în cazul în care un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid are o temere fondată de a fi persecutat în țara sa de origine sau de reședință, el trebuie calificat drept refugiat în conformitate cu Directiva 2011/95 și cu Convenția de la Geneva, indiferent dacă i-a fost recunoscut oficial statutul de refugiat în sensul Directivei 2011/95. În această privință, Curtea a arătat, pe de o parte, că Directiva 2011/95 definește „statutul de refugiat” drept recunoașterea statutului de refugiat de către un stat membru și, pe de altă parte, că un astfel de act are un caracter pur declarativ și nu este un element constitutiv al statutului de refugiat.
- 31 În continuare, Curtea a evidențiat că motivele de revocare a statutului de refugiat și de refuz al recunoașterii acestui statut prevăzute de directivă sunt similare cu motivele care, potrivit Convenției de la Geneva, justifică returnarea unui refugiat. Curtea a subliniat că, deși, în cazurile în care sunt îndeplinite condițiile pentru invocarea motivelor menționate anterior, aplicarea Convenției de la Geneva poate priva un refugiat de protecția oferită de principiul nereturnării într-o țară în care viața sau libertatea sa pot fi amenințate, directiva trebuie interpretată și aplicată în conformitate cu drepturile consacrate de cartă, care exclud orice posibilitate de returnare într-o astfel de țară. În aceste împrejurări, Curtea a declarat că, în măsura în care Directiva 2011/95, pentru a asigura protecția siguranței și a societății statului membru gazdă, acordă acestuia din urmă posibilitatea de a revoca statutul de refugiat sau de a refuza recunoașterea acestui statut, în timp ce Convenția de la Geneva permite, exact pentru aceleași motive, returnarea unui refugiat într-un stat în care viața sau libertatea sa pot fi amenințate, dreptul Uniunii conferă refugiaților în cauză o protecție internațională mai extinsă decât cea asigurată de Convenția de la Geneva.
- 32 Curtea a statuat de asemenea că revocarea sau refuzul acordării statutului de refugiat nu au ca efect că o persoană care are o temere fondată de a fi persecutată în țara sa de origine este lipsită de statutul de refugiat sau își pierde acest statut. Astfel, chiar dacă persoana în cauză nu dobândește sau încetează să aibă acces la toate drepturile și beneficiile pe care directiva le conferă beneficiarilor statutului de refugiat, ea dobândește sau își menține totuși accesul la anumite drepturi prevăzute de Convenția de la Geneva. Prin urmare, Curtea a concluzionat că dispozițiile directivei în discuție sunt compatibile cu Convenția de la Geneva și cu dispozițiile cartei și ale TFUE care impun respectarea acestei convenții.

- 33 Instanța de trimitere face referire în special la punctele 79, 80, 81 și 93 din hotărârea menționată.
- 34 În Hotărârea din 9 noiembrie 2010, B și D (C-57/09 și C-101/09, EU:C:2010:661), Curtea a apreciat că motivele de excludere în discuție în acea speță [articolul 12 alineatul (2) literele (b) și (c)] trebuie interpretate ca o consecință a unor acte săvârșite în trecut, observând că orice pericol pe care un refugiat îl poate reprezenta în prezent pentru statul membru în cauză nu poate fi luat în considerare în temeiul articolului 12 alineatul (2), ci numai în temeiul articolului 14 alineatul (4) sau în cel al articolului 21 alineatul (2).
- 35 Instanța de trimitere face referire în special la punctele 100-105 din hotărârea menționată.
- 36 Având în vedere toate cele de mai sus, instanța de trimitere consideră că este necesar să adreseze Curții de Justiție întrebările preliminare menționate.

DOCUMENT DELIBERÉ